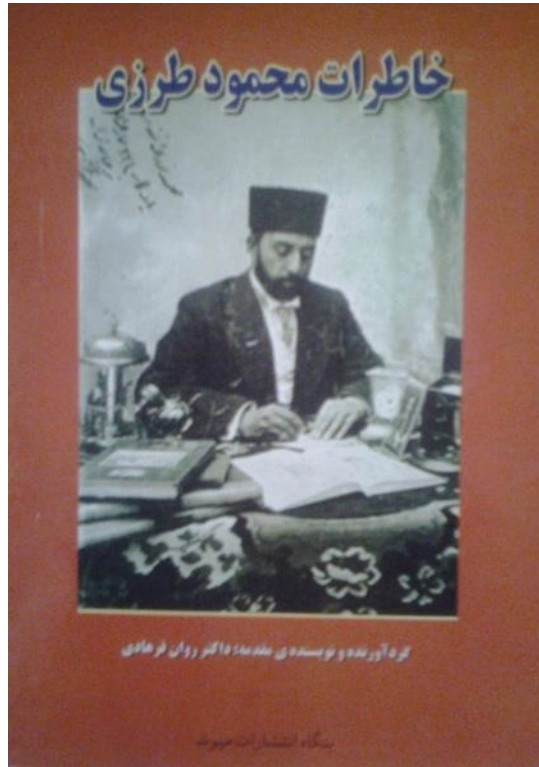

۲۰۱۷/۰۹/۲۰

مصطفی عمرزی

خاطرات محمود «طرزی» (معرفی کتاب)

در میان کتاب هایی که در تاریخ افغانستان در شرح قرن نوزده می شناسیم، کتاب «خاطرات محمود طرزی»، با لمس و تماس جامعه اوایل این قرن، شاید از کتاب هایی باشد که خواننده را در متن جامعه افغانی قرار می دهد. تقریباً اکثر کتاب های قرن نوزده از جمله «پادشاهان متأخرین افغانستان»، «نوی معارک»، «گلشن امارت» و چند تای دیگر را خوانده ام. این کتاب ها با عرف معمول آن زمان، بر محور اشخاص و رویداد ها نوشته شده اند و تقریباً به راحتی از کنار زنده گی مردم، فضا و نوای آن زمان می گذرند.

علامه طرزی که جایگاه او در تعمیم مفاهیم جدید مدنی و توجه بر آزادی ها و ارزش کار رسانه یی، شالوده های موارد بالا را تأیید می کند، در اواخر عمر، کوشیده بوده با شرح ماجرای زنده گی اش، ما را با تخلیقی آشنا کند که در گونه او، همچنان نو و بکر است.

پس از تعریف زنده گی در خانواده مرحوم غلام محمد خان طرزی، تأثیرات نا آرامی های اجتماعی و «پادشاه گردشی ها»، زنده گی خانواده علامه طرزی را در پیچ و تاب درگیری می کنند که مردمان بزرگ آن روزگار در عوارض سیاست ها و سیاستگران، بلند می شدند و به زمین می خوردند.

کوتاه سلطنت های محمد افضل خان و محمد اعظم خان، نقش خانواده علامه طرزی را در تعیین جایگاه مردی که پسان ها در جنبش مشروطیت، توجه به رفاه عامه و آزادی ها، ایده های فکری بزرگ ایجاد می کند، در شناخت از ماحولی که بسیار نا آرام بود، به درک معضلاتی می کشاند که در تلاش های گسترده ی آن عالم وطن دوست، آشنایی با مردی ست که شایسته گی بدون چون و چرای «پدر ژورنالیسم» افغانستان را دارد.

د پانو شمیره: له ۱ تر ۲

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلیکنی د لیکنیزې بنې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هیله من یو خپله لیکنه له رالیرولو مخکې په خیر و لولئ

در کتاب «خاطرات محمود طرزی»، دوران کودکی، نوجوانی و بالاخره آوان جوانی، علامه طرزی در کنار پدر بزرگوار اش، به فیوضی می رسد که حسب معمول چنین حیاتی، شایسته مردانی ست که از نعمت خانواده گی بزرگان آگاه و دانشمند بهره می برند.

تعریف ماجرا های کودکی، نوجوانی و جوانی علامه طرزی، سوگمندانه- گرچه به شرح کامل بزرگ سالی نمی رسد، زیرا مرض سرطان، حیات او را منقطع می کند، اما آن چه در شرح افغانستان اوخر قرن نوزده می آورد، ضمن لطف تعریف مسایل خانواده گی که همانند سایر کار های او، در تمایل به نقد دیده می شود، در ترسیم حیات اجتماعی- سیاسی مردم با چنان مهارتی ست که تا کنون هیچ اثری را نخوانده ام که مرا در محیط زنده گی افغانان در قرن نوزده در قرابت بسیار قرار داده باشد.

علامه طرزی در حدود جغرافیای سیاسی، با تعریف ماجرا های شاهان و امیران، هجوم انگلیس، دشواری های مرحوم امیر شیر علی خان، به زیبایی، زنده گی مردم را مصور می کند. او در این نقش، از خورد و خوراک عادی تا حیات پنهان زنان، کار کسبه، آئین ها، مشاغل و بالاخره تبیین این حقیقت که در دو سوی زنده گی اجتماعی مردم، کاست های انسانی، در زنده گی مردمان مرفه و تهی دست، در مراسمی که اهل ثروت را خرسند می کردند و توده های عام، ناگزیر از تحمیل مصارف و کار بودند، حیات اجتماعی افغانان را در قسم معمول زنده گی در جغرافیای آن روزگار، اما با خصوصیتی آشنا می کند. در هر سطر و پاراگراف خاطرات او، از سلیقه یک دختر کجاوه نشین که به آن «جایان» می گفتند تا انتقال آن از سوی مردانی که در این کار، طیفی از مردمان شناخته شده بودند، می توان به گونه ای به ریشه مسایلی رسید که یکی در عقب هم، در جایی که فرهنگ های تعریف نشده خوانده می شوند، باور های رایج کنونی را به گذشته مرتبط می کنند.

خاطرات ارزشمند علامه طرزی، با حسن قلم او که با راقم شدن، همیشه در پی علاج است و با توضیح دشواری ها، می کوشد به چه گونه گی راه حل رسید، شیوه معمول تاریخ نگاری یا تداعی گذشته را با ابتکار، رعایت نمی کند. علامه طرزی ضمن نگارش تاریخ و توجه به نکات تاریخی در مثنی و خواسته های امیران و وابسته گان، زمینه اجتماعی را در مجاورت حیات سیاسی، به خوبی ملاحظه می کند. وقتی تعریف او از ماجرا های بگیر و ببند مجاهدین افغان با انگلیس ها را می خواندم، فضایی که قلم او به خواننده کمک می کند معنی خطوط را تصویر کند، آن قدر جذاب و جالب است که اگر خواننده کابلی آشنا با پایتخت، آن را بخواند، به خوبی می بیند که در دل پایتخت در حاشیه های شهر و در ده افغانان تاریخی، در گذشته ای که بسیار گسترده نبودند، مردم ما در شهری زنده گی می کردند که بقایای کابل تاریخی، اگر راوی می شدند، قصه های زنده گانی ست که حالا در گورستان های خموش، فراموش شده اند.

کتاب «خاطرات محمود طرزی» با مشخصه بسیار جالب و جذاب زنده گی، تاریخ و رویداد های اوخر قرن نوزده در افغانستان، شبیه مستندی ست که پس از تطور حروف، کلمات و جملات، تصویر می شود و در این تغییر، سیر در زنده گی مردمان بیش از یک قرن قبل، در ماجرا های سیاسی، اجتماعی، خوشی و غم، نه فقط باعث سیرابی ذوق تاریخی می شود، بل آشنایی نزدیک با طرز زنده گی مردم، به گونه ای در ریشه یابی آن چه در طبقات سنت، از گذشته مانده است، شاید بتواند در تعریف آن چه به درستی تعریف نکرده ایم، ما را کمک کند.

«خاطرات محمود طرزی» به کوشش مرحوم غفور روان فرهادی، چند سال قبل به مناسبت یادبود از علامه طرزی در محفلی که در وزارت خارجه افغانستان برگزار می شود، معرفی شد. این کتاب بر اثر تلاش های مرحوم فرهادی از چند تخلیق علامه طرزی، کتاب شده است و متأسفانه بر اثر مرگ آن بزرگ، نا تمام می ماند. علامه طرزی بر اثر بیماری سرطان که به سرعت رشد می کرد، در کمتر از دو هفته وفات می یابد و کتاب خاطرات او که در کار تکمیل آن بود، چنین رسیده است.

یادآوری:

بر اثر وعده ای که در مقاله «به کتاب ها کمک کنیم!» کرده بودم، در این نوبت، با معرفی کتابی از موسسه انتشارات میوند، در خدمت افغانان کتاب دوست، قرار می گیریم. روز دوشنبه هفته جاری، به کتاب خانه «سبا» رفته و الحاج نصیر عبدالرحمن (موسس و مدیر انتشارات میوند) کتاب «خاطرات محمود طرزی» را در اختیارم قرار داد تا معرفی کنم.

کتاب «خاطرات محمود طرزی»، چاپ انتشارات میوند است و همین اکنون در کتابخانه سبا (کتاب فروشی انتشارات میوند) در مسیر جاده ده افغانان- دهن باغ، نارسیده به چهارراه، سمت چپ، در منزل تحتانی بلند منزل «یونایتد تاور»، به فروش می رسد.

پایان